

съвременността е част от демонстрирания музикален образ на тяхната идентичност. Танцовият състав за турски фолклор към читалището в село Дъбница, създаден през 1956 г., с изключение на периода 1984-1989 г. (през възродителния процес), включва зурнаджийска формация. Участник в състава представя танцовия репертоар, музикалния съпровод и изявите така: “Ний ги играхме в Стамболово – и на Стамболово, и на Рожен, и по Предела сме били, даже на Разград по-миналата година бяхме на турския фестивал – Драма, Таушан авасъ, Юч аяка... турски танци. Зурни ни свиреха... Турския обичай е зурната” [Дж. С., с. 14-15]. Извън манифестациите на турска идентичност чрез любителско творчество с участието на зурна и тъпан, с тази формация се свързва и турската сватбена обредност. През последните години зурни все по-рядко звучат по местни турски сватби – сватбите намаляват, защото младите са все по-малко след масовите изселвания в Турция, а и хората имат финансови затруднения. На турска сватба в село Блатска жени обясниха, че има само съвременен оркестър (кларинет, саксофон, акордеон, синтезатор, ударни инструменти), защото нямат пари да наемат и зурнаджии. Трима музиканти от оркестъра с кларинет, акордеон и барабанче първо съпровождат обредните шествия и вземането на булката (по традиция приоритет на зурнаджиите), след което с усилвателни уредби озвучаваха банкета в селския ресторант. Според местни турци, зурнаджийска група днес свири понякога само на *Къна геджи*, вечерта преди сватбата. Някога сватби и мъжки веселия са се правели със зурни и тогава са се играели традиционно свързаните със зурнаджийски съпровод местни турски танци: *Авур ава, Бергама, Юч аяк, Драма, Таушан, Айдар*. Музиката на тези танци се знае от по-възрастните зурнаджии, но как се танцуват знаят малцина от старите турци.

За разлика от турците, помаците в съседните села по-често използват зурнаджийска музика в свои празници и ритуали. Самите турци твърдят, че зурни звучат много по-често и в повече моменти от днешните помашки сватби, както и при сунети, изпращане на войници, общоселски празници при помаците. Какво мислят за зурната **българите мюсюлмани (помаците)**, приемат ли я за свой инструмент?

Отговор дава интервюиран представител на групата от Гоцеделчевско: “Да. Това е отличаващото мюсюлманския празник. Какъвто и да е – е зурната. За нас е така. (Като символ на мюсюлманското?). Да... (На християнските сватби имаше ли зурнаджии да свирят?) Тогава аз съм бил дете и не съм излизал насам. Не знам... Абсурд... Отличаващото щом си мюсюлманин е зурна. Щом си християнин – гайда и нищо друго. Това е негласно казано. Негласно казано правило е. Сега може и да сбъркам, но наистина това е отличаващото, което не се казва... Нали, щом е зурна – българин няма да е при нея. Зурната си свирят наште хора от махалата – помаци, мюсюлмани” [Ш., с. 8-9].

Мнението на информатора разкрива, че той идентифицира групата си етнически с религиозен признак като *мюсюлмани-помаци*. Известно е, че религиозната идентичност често е по-силна от чисто етническата, заради сакралността, а в много случаи мюсюлманските общности са пример за съпадане между религия и етнос, при което груповите връзки са най-силни и предпоставят сплотено общо действие [Николов, 1996:9]. Има социологически и етнологически изследвания на българите мюсюлмани от областта Чеч и община Сатовча (където е роден интервюируваният), правени през последното десетилетие. Те сочат, че религията е основен белег на общностна принадлежност, основен консолидиращ за общността принцип и съответно базисен